

dan één bed). Daarom werd ook hier een fonds om het opnemen van mingevoeden mogelijk te maken gesticht.

Betreffende de kuur aan de Vejleffjord valt op, dat SAUGMAN, daartoe in staat gesteld door een groot „Kur”terrein, waaraan veel zorg is besteed, met wegen van gedoseerde helling, koortsvrije patiënten meer laat wandelen dan elders wel geschiedt en daarmee goede resultaten bereikt.

De luchtkuur wordt hier streng doorgevoerd. De ventilatie is ook 's winters zoo volkomen mogelijk, de temperatuur binnen laag. In de gezelschaps- en eetzaal is het zelden warmer dan 13° — 14° C., in de slaapkamers stijgt de temperatuur niet hooger dan 7° — 10° C. en alleen 's morgens vroeg wordt, doordat de ramen van 6—7 uur gesloten worden, bij het aankleeden een warmte bereikt van 10° — 13° C. Als de patiënten buiten zijn, worden de zaal bij gesloten ramen flink verwarmd, voornamelijk 's namiddags van 1—5 uur.

Er waren ook in dit klimaat slechts enkele dagen, gedurende welke de lighallen niet gebruikt konden worden en waarop het toegestaan was op de kamer de ligkuur te doen.

Gelijk overal elders wordt ook hier de apotheek weinig lastig gevallen. Koorts wordt voor alles door bedrust, maar ook nog door een ijszak op de regio cordis — een middel dat den patiënt zeer aangenaam moet zijn — bestreden. Eerst bij hooge temperatuur komen de bekende pillen van TEN CATE HOEDEMAKER voor den dag.

Nachtzweet wordt ook hier zoo goed als niet waargenomen.

Aan zijn verslag voegt schrijver een uitvoerigen leidraad toe om in de privaatpraktijk een dergelijke kuur te doen volgen, ook door minder gegoeden. Den arme laat hij bijv. een hoop hooi als rustbed gebruiken; voor wien iets betalen kan laat hij een H-vormige lighal van planken timmeren, die niet veel behoeft te kosten. Het is aardig en bemoedigend dergelijke eenvoudige voorschriften te lezen in het verslag van een zoo kostbaar sanatorium.

C. H. VAN HERWERDEN.

C O R R E S P O N D E N T I E.

CURSUSSEN VOOR DOCTOREN EN ARTSEN AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE GRONINGEN.

Aanvangende 19 April a.s. zullen, evenals in de vorige twee jaren tot medio Juni, aan de Rijks-Universiteit te Groningen *elken Zaterdag* cursussen voor doctoren en artsen worden gehouden en wel door:

Prof. KOCH, namiddags van $1\frac{1}{2}$ —3, chirurgische diagnostiek en therapie;

Prof. MULDER, voormiddags van $9\frac{3}{4}$ —11, onderzoekingsmethoden van het oog, refractiebepalingen, oogspiegelen enz.;

Prof. NIJHOFF, voormiddags van $11\frac{1}{4}$ — $12\frac{3}{4}$, gynaecologische demonstraties. Indicaties en techniek van verloskundige operaties met demonstratie aan het phantoom.

Prof. WENCKEBACH, namiddags van 3—4¹/₂ uur, demonstratie van patiënten. Behandeling van stofwisselingsziekten.

Het honorarium voor deze cursussen is vastgesteld op f 7.50 ten bate van het Groninger Universiteitsfonds.

Zij, die deze cursussen of eenige daarvan wenschen te volgen, worden uitgenoodigd zich vóór 15 April schriftelijk aan te melden bij Prof. NIJHOFF, Heeresingel 28 te Groningen.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

In het orgineel van de door collega EBERSON gerefereerde voordracht van Prof. LESER „over een bij carcinoom veelvuldig voorkomend, doch nog weinig „bekend verschijnsel” (dit *Tijdschrift* 1902, n°. 5) wordt door genoemden hoogleeraar medegedeeld, dat hij deze angiomen bij carcinoom wel enkele malen vroeger had gezien, doch dat hij eerst sedert 1898 deze als iets bijzonders had beschouwd. In de literatuur heeft hij vóór 1899 er niets over kunnen vinden. Ik heb geen gelegenheid de literatuur met het oog daarop na te pluizen, doch weet wel, dat Prof. SALZER zijn Utrechtsche leerlingen reeds 8 jaar vroeger op dit verschijnsel opmerkzaam maakte en niet in gebreke bleef het herhaaldelijk te demonstreeren. Ofschoon ik bij mijn patiënten er steeds op let en meermalen de angiomen waarnam, kan ik mij echter niet herinneren, dat ik daarvan bij twijfelachtige gevallen nut heb gehad. SALZER sprak duidelijk van het voorkomen dezer vaatektasieën bij *maligne tumoren* d. i. dus niet uitsluitend bij carcinoom en ik herinner mij ook een geval van bekkentumor uit zijn kliniek — geen carcinoom —, waarbij deze vlekjes besproken werden. De vraag, die door LESER gesteld wordt: komen zij ook bij andere maligne tumoren voor bijv. bij sarcoom, had SALZER dus reeds bevestigend beantwoord.

Gij duidt het zeker een oud-leerling niet euvel, als hij deze gelegenheid aangrijpt nog eens aan dezen onvergetelijken chirurg te herinneren?

Geloof mij intusschen.

Tienhoven, 13 Maart 1902.

Uw Dw. Dr.

C. H. VAN HERWERDEN.

Groningen, 17 Maart 1902.

Geachte Redactie!

Van mijn artikel over de behandeling van septische endocarditis met colloidaal zilver, opgenomen in de *Therapie der Gegenwart* van 1 Febr. 1902, is zonder mijn voorkennis door den uitgever URBAN EN SCHWARZENBERG te Berlijn een twee à drieduizendtal afdrucken geleverd aan de fabriek, die het colloidaal zilver levert. Het doet mij genoegen, dat Prof. KLEMPERER,